

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

П. К. БЕЧКО, кандидат економічних наук

С. А. ПТАШНИК, кандидат економічних наук

Н. В. ЛИСА, кандидат економічних наук

В. В. ШЕЇН, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
(доктор філософії)

Уманський національний університет

Погіршення економічної ситуації в Україні, що пов'язано із військовим станом і окупацією частини територій, потребує запровадження дієвої економічної та фінансової політики, оскільки ще не вичерпано всіх можливостей щодо створення в Україні нової моделі економічного зростання і забезпечення фінансової стабільності як основи економічного розвитку. В результаті дослідження теорії і критичного аналізу практики обґрунтовано низку протиріч між декларованими цілями фінансової політики та реальною ситуацією, що потребує запровадження заходів щодо підвищення економічної ефективності суб'єктів господарювання та національної економіки в цілому. Результати дослідження свідчать, що нині чинна податкова політика не відповідає глобальним викликам і потребує реформування. Зокрема, варто модернізувати адміністрування ПДВ з його проблемами некерованих відшкодувань і податок на доходи фізичних осіб у частині застосування прогресивної шкали оподаткування.

Ключові слова: фінансова політика, монетарна (грошово-кредитна) політика, фіскальна (бюджетна) політика, пенсійна реформа.

Постановка проблеми. Фінансова політика є ключовим інструментом регулювання економічного розвитку країни, оскільки визначає напрями мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів. У сучасних умовах, коли Україна перебуває у стані системних соціально-економічних трансформацій та військових викликів, питання методологічного обґрунтування фінансової політики набувають особливої актуальності. Формування ефективної фінансової політики потребує не лише практичних рішень, але й чіткої теоретико-методологічної основи, яка б дозволила забезпечити її стабільність, гнучкість і стратегічну орієнтацію. Саме тому дослідження методологічних аспектів фінансової політики України є важливим кроком до посилення фінансової спроможності держави та підвищення ефективності управління економікою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансової політики в Україні розглядалися у працях таких вітчизняних науковців, як Вудвуд В. [1], Стеценко А. І. [2], Божко С. і Артюх О. [3], Коломієць М. П., Гордєєва Т. А., Хрущ Н. А. [4], Онишко С. В., Бондарук Т. Г. [5], які акцентували увагу на структурі та функціях фінансової політики, її інституційній підтримці та

фіскальній складовій. У контексті сучасних викликів важливими є дослідження, присвячені трансформації фінансової політики в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, зокрема роботи Пушкарьової О. С. [6], Кравченка Ю. І. [7], Герасименко Н. С. [8]. Однак, попри наявну наукову базу, методологічна складова досліджень залишається недостатньо систематизованою. Існує потреба у вдосконаленні категоріального апарату, виокремленні методологічних підходів до оцінки ефективності фінансової політики, а також у поглибленому аналізі взаємозв'язку між фінансовою політикою та стратегією сталого розвитку країни.

Методика досліджень. Методологічною основою дослідження є системний підхід, що дозволяє комплексно охопити фінансову політику як багатоаспектне явище. Застосовано загальнонаукові методи – аналіз і синтез, індукція та дедукція, порівняння, узагальнення – з метою виявлення структурних елементів фінансової політики та їх взаємодії. Для дослідження динаміки та ефективності фінансової політики використано економіко-статистичні методи, зокрема аналіз показників державного бюджету, боргового навантаження та міжбюджетного регулювання. Також застосовано методи логічного моделювання та експертного оцінювання для формулювання пропозицій щодо вдосконалення фінансової політики України. Окрему увагу приділено контент-аналізу нормативно-правових актів і стратегічних документів у сфері фінансів.

Результати досліджень. Сутність фінансової політики полягає в сукупності цілеспрямованих дій в сфері фінансових відносин, яка проводиться на кожному рівні фінансової системи з позиції сучасного етапу розвитку України. Щодо державної фінансової політики логічно стверджувати про цілеспрямовану діяльність органів державної влади, що реалізується з використанням фінансових інституцій та інструментів і проявляється, насамперед, на фінансових ринках, а також у секторах національної економіки. Пріоритетною проблемою при дослідженні фінансової політики є роль держави в економіці, оскільки державна фінансова політика – це складова частина економічної політики. Завданням фінансової політики за сучасних умов є сприяння економічним успіхам та розвитку продуктивних сил країни. Така політика може дати найкращі результати щодо фінансового стану, покращення платоспроможності населення, примножуючи джерела державних доходів» [1].

Військові дії безумовно, внесли свої корективи щодо методів та інструментів фінансової політики, проте державна фінансова політика повинна бути цілеспрямована як на грошово-кредитну (монетарну) так і на бюджетно-податкову (фіскальну) політику. Монетарна політика, яку здійснює НБУ, передбачає вплив держави на грошовий обіг. При цьому монетарна політика може мати різні режими спрямування (цільового управління). Перехід НБУ до проведення грошово-кредитної політики на засадах інфляційного таргетування (ІТ), який відбувся у 2015 р., став однією із найбільших реформ для НБУ, де як проміжну мету встановлювався діапазон приросту грошової маси за агрегатом М2 (готівка в обігу, вклади «до запитання», термінові депозити), який розраховувався з урахуванням необхідного в цих економічних умовах

співвідношення між динамікою ВВП та грошовою пропозицією. З 2015 р. встановлений режим таргетування реального курсу гривні (режим керованого плаваючого валютного курсу гривні).

За сучасних умов переважна більшість центральних банків у світі розглядають стабільність цін як основну мету грошово-кредитної політики. У багатьох країнах у законі про центральний банк стабільність цін зафіксована як домінантна мета грошово-кредитної політики. Міністерство фінансів України як центральний орган виконавчої влади формує та реалізує державну фінансову та бюджетну політику, а також визначає політику у митній та податковій сфері, впливаючи на доходи та видатки бюджету, регулюючи дефіцит бюджету та керуючи державним боргом країни. Варто відмітити пріоритетне значення обох цих напрямів як обов'язкової умови їх поєднання і збалансованості.

Після Великої депресії 1929–1932 рр. фінансова політика була визнана найважливішим інструментом економічного регулювання. У 1960–70-х рр. фінансова і монетарна політики вважалися однаково значущими: фінансова політика забезпечувала внутрішню збалансованість, а монетарна – зовнішню. З 1990-х рр. фінансова політика відійшла на другий план, поступившись місцем монетарній. За тривалий період з 1929 по 1990 рр. МВФ та Світовий банк, а також провідні американські аналітичні центри розробили низку принципів макроекономічної політики, спрямованих на розвиток ринкової економіки для країн з перехідною економікою, причому у їхньому складі перевагу мали фінансові питання. Ці принципи дістали назву «Вашингтонський консенсус» [2], і більшість із них потребувала проведення жорсткої фінансової політики.

Зміст цих правил відображає, так звану, політику «невтручання в економіку» (*laissez-faire*), витоки якої мали місце ще в працях представників класичної школи економічної теорії, які відводили державі роль в економіці подібно до «нічного сторожа». Неокласики (і автори «Вашингтонського консенсусу» зокрема) орієнтовані на мінімізацію ролі держави, висували на перший план монетарні методи регулювання економіки. В той же час, дослідження причин та наслідків світової фінансової кризи 2008–2009 рр. ставлять під сумнів багато положень політики невтручання. Криза знову довела актуальність ідеї дирижизму (від франц. *dirigisme* (e)), тобто, активне втручання держави у економіку. Послідовники Дж. Кейнса з цього приводу давали свої рецепти щодо пожвавлення економіки з використанням фінансних інструментів.

Метою фінансової політики є згладжування коливання економічного циклу, і таку політику називають проциклічною. Її концепція полягає в тому, що держава стимулює сукупний попит, збільшуючи витрати бюджету та (або) знижуючи податки, у період спаду та стримує його у періоди підйому, тим самим згладжуючи коливання економічного циклу. При спаді та зниженні доходів бюджету уряд не повинен суттєво урізати витрати, при цьому зниження податкових надходжень варто фінансувати шляхом залучення позик. Під час підйому надходження повинні використовуватися не задля збільшення державного споживання, а підвищення державних заощаджень. Підйом дає

державі можливість виплатити борг, накопичений під час спаду. Інакше кажучи, держава накопичує ресурси під час підйому та витрачає їх у період спаду.

Фіскальну політику виокремлюють на автоматичний та дискреційний типи. Автоматична фіскальна політика заснована на дії вбудованих стабілізаторів, які забезпечують природне пристосування економіки до фаз ділової кон'юнктури. Найбільш відомими вбудованими стабілізаторами фіскальної політики є прогресивна система оподаткування та система соціальної допомоги. У період зростання економіки внаслідок нарощування доходів податки справляються за вищими ставками. Як наслідок, темп зростання наявних доходів має тенденцію до відставання від темпу зростання національного доходу, що стримує зростання споживчого попиту. Одночасно зростання доходів знижують витрати держави на соціальну допомогу, внаслідок чого, зростання сукупного доходу стримується. У період спаду, навпаки, сукупний попит стимулюється. Дискреційна (активна) фіскальна політика ґрунтується на свідомому втручанні в економіку, застосуванні заходів з метою впливу на економічне зростання, інфляцію, безробіття.

Під час кризи 2008–2009 рр. у більшості країн були прийняті антикризові заходи, які є відображенням дискреційної фіскальної політики. При цьому в США та ЄС можливості монетарної політики майже повністю були вичерпані (нульові відсоткові ставки). В Україні відсоткові ставки були далеко не нульовими, при цьому антикризовий пакет у 2008–2010 рр. включав зниження ставок по ряду податків. Проте задовго до кризи низка країн запровадила довгострокові обмеження для основних бюджетних показників у вигляді ліміту дефіциту, державного боргу, витрат на його обслуговування під назвою "бюджетними (або фіскальними) правилами". Вони сприяють стримуванню вимог щодо надмірного збільшення витрат, і тим самим, забезпечують стійкість ситуації, насамперед, із державним боргом. Проведене дослідження експертами МВФ, встановило, що на кінець березня 2012 р. понад 75 країн застосовували фіскальні правила порівняно з лише 5 в 1990 р.[3, с.14]

Держави, які в 1992 р. підписали Договір про Європейський союз («Маастрихтська угода»), схвалили декілька критеріїв, які повинні задовольняти країни, що вступають у зону євро. З них два критерії є фіскальними правилами або правилами запобігання надмірного дефіциту: плановий і фактичний дефіцит бюджетної системи країни не повинен перевищувати 3 % ВВП, обчисленого за ринковими цінами; сукупний державний та муніципальний борг країни в номінальному вираженні на кінець фінансового року має бути меншим за 60 % ВВП [4]. Внаслідок кризи більшість європейських країн перевищило обмеження щодо рівня боргу до ВВП, дефіциту бюджету, і швидко повернутися до встановлених Маастрихтською угодою фіскальних правил. Наприклад, до кінця 2012 р. борг Греції сягнув близько 170 % ВВП, Італії – близько 120, суверенні борги Німеччини та Франції – понад 80 %. Суверенний борг – це борг центрального уряду, випущений національним урядом в іноземній валюті для фінансування зростання та розвитку країни-емітента. Стабільність емісійного уряду може забезпечити державний кредитний рейтинг країни, що допомагає інвесторам зважувати ризики зр оцінки державних боргових інвестицій [6].

Окремі країни фактично опинилися у переддефолтовій ситуації, виникла «криза суверенних боргів у Європі», що потребувало від Євросоюзу вжити цілого пакету заходів боротьби вже з цією кризою. Таку політику називають «політикою консолідації бюджету», метою її є скорочення співвідношення державного боргу до ВВП. В той же час, стрімка консолідація може призвести до протилежного явища – негативної динаміки самого ВВП, тому вона потребує зваженого підходу. Найближчими роками рівень боргу для окремих країн має знизитися і, можливо, на рівні 80–90 % ВВП він буде прийнятним для них, але на довгострокову перспективу вже відіграватиме негативну роль з точки зору стимулювання економічного зростання та стійкості фінансової системи. Для кожної країни посткризовий розвиток має бути пов'язаний із послідовним скороченням державного боргу, накопиченого у гострий період кризи [5]. Експерти також пропонують застосування кількох порогових значень для різних країн залежно від розвитку фінансових інституцій у тій чи іншій країні [6].

У США, наприклад, Конгрес встановлює ліміт державного боргу під час затвердження бюджету на черговий фінансовий рік, і цей показник відіграє важливу роль. В підтвердження цього є політична криза в країні в жовтні 2013 р. Криза полягала в тому, що Палата представників Конгресу, яку контролювала Республіканська партія, не підтримала реформу охорони здоров'я, яку запропонував президент Барак Обама. Конгрес не підвищив ліміт запозичень, який складав на той період 16,7 трлн дол. США [7] і який варто було підвищити, щоб фінансувати, зокрема, реформу. За умови якби ліміт не був підвищений, то США загрожував би дефолт технічного плану. Через це з початку нового фінансового року, який у США починається 1 жовтня, було призупинено фінансування державних установ, в зв'язку з тим, що стали наростати соціальні конфлікти. Проте, американські політики змогли домовитися про розширення ліміту запозичень. На цьому прикладі наочно видно, яке значення мають фіскальні правила в управлінні не лише фінансами, а й країною в цілому.

Специфіка України не виключає застосування фіскальних правил, які були встановлені з моменту набрання чинності Бюджетного кодексу (2010 р.) при цьому правила структуровані відносно рівнів бюджетної системи України. Розмір державного боргу з набранням чинності бюджетного кодексу на кінець 2011 р. становив 2,84 % , що є своєрідним рекордом щодо інших країн.

Розвиток України початком військових подій не є успішним. Нинішня ситуація зумовлена як військовими чинниками, так і окупацією 20,0 % території, погіршенням демографії, нестача робочої сили, скороченням працездатного населення. До початку 2014 р. баланс економічного потенціалу у світі суттєво змінився у бік індустріальних економік, насамперед США. Економічне зростання, що почалося в цій країні і деяких країнах ЄС, призвело до відтоку капіталу з країн, що розвиваються. У 2022 р. відтік капіталу з України становив майже \$20 млрд. В 2023 р. відмічається деяке зменшення відтоку капіталу і його розмір становив \$18 млрд. В 2024 р. відтік капіталу скоротився на 28 % із \$18 млрд до \$13 млрд. [8].

Вступ України в СОТ суттєво вплинув на фінансову політику. З боку внутрішнього попиту тенденція уповільнення зростання відзначалася в динаміці

інвестицій у результаті погіршення фінансових результатів діяльності підприємств, а також уповільнення зростання корпоративного кредиту під час зростання відсоткові ставки. Відсутність результатів декларованої модернізації посилює ризики втрати Україною конкурентоспроможності на світовому ринку.

Така несприятлива економічна ситуація потребує прийняття активних заходів фінансової політики. Відповідно до чинного вітчизняного законодавства, фінансова політика відображається в низці документів. В основних засадах грошово-кредитної політики на період воєнного стану, які набрали чинності в 2022 р. першочергового значення набуває забезпечення надійного та стабільного функціонування банківської і фінансової системи країни, а також максимальне забезпечення потреб оборони України, безперебійного функціонування системи державних фінансів та об'єктів критичної інфраструктури [5].

Крім того, НБУ зобов'язується повернутися до режиму інфляційного таргетування з плаваючим курсоутворенням у міру нормалізації функціонування економіки та фінансової системи. Відсоткова політика НБУ спрямована на зниження інфляції в 2025 р та її приведення до 5 %. Крім того, НБУ підвищив облікову ставку на 0,5 в. п. у грудні 2024 р та на 1 в. п. у січні 2025 р. з метою підтримати стійкість валютного ринку, зберегти контрольованість очікувань та поступово привести інфляцію до 5 %. Прогноз НБУ передбачає подальше посилення процентної політики у першій половині 2025 року, щоб стримати ціновий тиск [5]. Даний процес повинен протікати поступово: цільова траєкторія інфляції визначатиметься з обліком перспектив економічного зростання, а також завдання з підтримки стійкого функціонування банківського сектора та фінансових ринків, що дозволить уникнути надмірної волатильності цін активів та невинуватених коливань ділової активності.

Пильної уваги заслуговує девальвація гривні, лише за перші два тижні 2025 р. гривня втрачала у вартості, оновлюючи щодня історичні мінімуми. На готівковому ринку долар сягнув позначки 43 грн. І тільки в лютому 2025 р., зокрема через зусилля НБУ, ситуація почала покращуватися. Ще одна резонансна проблема монетарної політики стосується широкомасштабної кампанії щодо відкликання ліцензій у «проблемних» банків. Поділяючи загалом необхідність подібної роботи, звернемо увагу на важливість підтримки довіри до банківської системи. Крім того, треба відзначити той факт, що темпи зростання споживчого кредитування в Україні значно перевищують темпи зростання кредитування реального сектора. НБУ має вживати заходів щодо обмеження зростання споживчого кредиту, враховуючи і той факт, що дедалі більше доходів населення (за оцінками експертів – приблизно чверть) спрямовується на погашення взятого споживчого кредиту, тим самим суттєво знижуючи внутрішній купівельний попит. Успіх монетарної політики взаємозумовлений результатами фіскальної політики.

Основні напрями фіскальної політики в Україні представлені насамперед у щорічному прийнятті Закону «Про Державний бюджет» та нормативних документах, що розробляються Мінфіном України, зокрема бюджетної, податкової та боргової політики. Сучасна бюджетна політика України спрямована:

- 1) на забезпечення стійкості та збалансованості бюджетної системи з метою гарантованого виконання чинних та прийнятих видаткових зобов'язань;
- 2) підвищення ефективності бюджетної політики, зокрема за рахунок зростання ефективності і бюджетних видатків, забезпечення адресності соціальної допомоги, проведення структурних реформ у соціальній сфері;
- 3) відповідність фінансових можливостей держави ключовим напрямкам розвитку;
- 4) підвищення ролі бюджетної політики для підтримки економічного зростання;
- 5) підвищення прозорості та відкритості бюджетного процесу

Як було зазначено вище, основним інструментом забезпечення стійкості та збалансованості державного бюджету є застосування при його формуванні та виконанні бюджетних правил, що дають змогу знизити залежність виконання видаткових зобов'язань України. Стратегічним напрямом підвищення ефективності бюджетних видатків є розширення сфери застосування та підвищення якості програмно-цільових методів управління з ув'язкою бюджетних видатків, регулятивних інструментів, зокрема і податкових пільг, використання майна, контрольних функцій із досягненням конкретних цілей та результатів державної політики.

Податкова політика завжди перебуває в центрі обговорень, оскільки стосується всіх. Податки мають бути стабільними, передбачуваними та адекватними». Результати дослідження свідчать, що податкова політика потребує реформування. Зокрема, модернізації варто піддати ПДВ з його проблемами вже некерованих відшкодувань та податок на доходи фізичних осіб у частині назрілого переходу на прогресивну шкалу оподаткування.

Ключовою проблемою бюджетної політики залишається пенсійна система. З липня 2025 р. передбачено суттєве реформування пенсійної системи в основі якої бальна система обчислення пенсій, здатних забезпечити збалансованість бюджету Пенсійного фонду. Варто наголосити, що важливу роль у розробці фінансової політики держави відіграє ступінь розвитку демократичних інституцій у суспільстві, можливість їх широкого обговорення різними партіями, громадськими об'єднаннями та групами.

В умовах глобалізації фінансів у сучасному світі фінансова політика будь-якої держави не може будуватися ізольованою але й враховувати лише внутрішній стан економіки, вона має орієнтуватися на відповідні міжнародні стандарти та норми. У сучасному світі зростає авторитет міжнародних угод та домовленостей, що стосуються зокрема питань фінансової політики.

Висновки. Результати проведеного дослідження свідчать про необхідність проведення фінансових реформ для усунення вразливості фінансової системи, що викликають кризу. З огляду на це варто створити безпечну, надійну фінансову систему, яка би відповідала потребам суспільства. Ключову роль відіграють довгострокові інвестиції, стабільність фінансової системи в сфері закупівель товарів, робіт, послуг для забезпечення державних та місцевих потреб, забезпечуючи економічне зростання, створення робочих місць, і базових умов, сприятливих для фінансування довгострокових інвестицій, включаючи інвестиції в інфраструктуру та суб'єкти господарювання всіх форм власності.

В умовах жорсткої консолідації бюджетів та соціальних труднощів гарантія, що всі платники податків сплатять свою частину податків, як ніколи є пріоритетом. Варто вирішувати проблему, пов'язану з ухиленням від сплати податків, несприятливої податкової практики та агресивного податкового планування. За сучасних умов ще не вичерпано всіх можливостей фінансової політики щодо створення в Україні нової моделі економічного зростання та забезпечення фінансової стабільності як основи економічного розвитку.

Література:

1. Вудвуд В. Проблеми формування фінансової політики України в умовах воєнного стану. Фінансова політика як складова економічного розвитку : всеукраїнська науково-практична конференція (11–12 квітня). Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. С. 14–16
2. Стеценко Т. В. Фіскальні правила: уроки для України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Економічна*. 2023. Вип. 105. С. 13–19.
3. Божко С., Артюх О. Методичні аспекти формування облікової політики України та Європи: порівняльний аспект. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2023. Vol. 2. № 4. С. 27–37.
4. Коломієць М. П., Гордєєва Т. А., Хрущ Н. А. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку державного сектору економіки. *Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика*. 2023. С. 3–69.
5. Онишко С. В., Бондарук Т. Г. Методологічні домінанти дослідження фінансової поведінки в умовах парадигмальних змін у фінансових відносинах. *Ефективна економіка*. 2025. № 3. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.3.2>
6. Зеленко В. А., Кечур І. А. Сучасні детермінанти фінансової політики України в умовах воєнного стану. *Державна фінансова політика України в умовах євроінтеграції* : матеріали науково-практичної конференції (25 травня). Львів, 2023 С. 38
7. Огданська, О., Пащенко, О. ІТ-складова плану післявоєнного відновлення України. *Підприємництво та інновації*. 2025. № 8. С. 23–28.
8. Коровій В. В. Державна фінансова політика : монографія. Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2021. 388 с.

References:

1. Vudvud, V. (2023). Issues of forming Ukraine's financial policy under martial law. *Financial Policy as a Component of Economic Development* : All-Ukrainian scientific and practical conference (Kyiv, April 11–12), pp. 14–16. [in Ukrainian].
2. Stetsenko, T. V. (2023). Fiscal rules: Lessons for Ukraine. *Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Economics*, no. 105, pp. 13–19. [in Ukrainian].
3. Bozhko, S., Artiukh, O. (2023). Methodological aspects of accounting policy formation in Ukraine and Europe: A comparative approach. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, vol. 2, no. 4, pp. 27–37. [in Ukrainian].

4. Kolomiets, M. P., Hordieieva, T. A., Khrushch, N. A. (2023). Financial support for the innovative development of the public sector of the economy. *Financial aspects of economic development in Ukraine: theory, methodology, practice*, pp. 3–69. [in Ukrainian].
5. Onyshko, S. V., Bondaruk, T. H. (2025). Methodological dominants of financial behavior research under paradigm shifts in financial relations. *Efficient Economy*, no. 3. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.3.2> [in Ukrainian].
6. Zelenko, V. A., Kechur, I. A. (2023). Modern determinants of Ukraine's financial policy under martial law. State financial policy of Ukraine under European integration: Proceedings of the scientific and practical conference (Lviv, May 25), pp. 38. [in Ukrainian].
7. Ohdanska, O., Pashchenko, O. (2025). The IT component of Ukraine's post-war recovery plan. *Entrepreneurship and Innovation*, no. 8, pp. 23–28. [in Ukrainian].
8. Korovii, V. V. (2021). State financial policy: Monograph. Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics. [in Ukrainian].

Annotation

Bechko P., Ptashnyk S., Lysa N., Shein V.

Methodological aspects of Ukraine's financial policy

The article explores the conceptual and methodological foundations of Ukraine's financial policy, emphasizing its role as a key instrument for regulating national economic development. In light of military aggression, territorial occupation, and socio-economic instability, Ukraine faces the urgent need for a modernized, balanced financial policy capable of ensuring macroeconomic stability and supporting post-war reconstruction. The authors investigate contradictions between declared financial objectives and actual implementation, underlining the importance of aligning fiscal and monetary instruments with global economic trends and domestic challenges. Through critical analysis of theory and practice, the research identifies deficiencies in Ukraine's financial system. Existing tax policy is not sufficiently responsive to dynamic conditions and requires reform. Particular focus is given to VAT administration inefficiencies, uncontrolled reimbursements, and the need for a progressive personal income tax. The role of shadow economy and its impact on fiscal capacity is also noted.

The methodological basis includes systems analysis, induction, deduction, comparison, and generalization. Economic-statistical tools assess public finance indicators – budget execution, debt sustainability, and fiscal transfers. Expert judgment and logical modeling support policy recommendations. Legislative acts, Ministry of Finance data, and National Bank strategies are reviewed.

The evolution of fiscal and monetary policy under war is assessed through international experience. The Maastricht criteria, fiscal compact rules, and the Washington Consensus are referenced. The article highlights the shift from laissez-faire to active state regulation during crises. Key findings confirm the necessity of strategic policy transformation. Priorities include transparency, fiscal discipline, monetary coordination, and institutional resilience to enhance Ukraine's financial architecture in wartime and beyond.

Key words: financial policy, monetary (monetary) policy, fiscal (budgetary) policy, pension reform.